

ня каталогу і вивчення історії України в світлі французькомовних джерел буде цінним вкладом в українську і загальну історіографію.

Після теоретичної частини **О. І. Загорська** ознайомила присутніх з інформаційними ресурсами РНБ: авторитетними файлами, сторінкою каталогізатора, фрагментами ретрокаталогу на WEB-сайті бібліотеки.

Заступник директора ВДБІЛ **Г. О. Кисловська** продемонструвала значні доробки з комплексної програми ретроконверсії традиційних каталогів.

Генеральний директор програмно-технологічного комплексу «Маестро» **Я. Гірко** на прикладі

співробітництва ВДБІЛ ознайомив присутніх з методикою автоматизованого процесу ретроконверсії бібліотечних каталогів з використанням методів штучного інтелекту та цифрових технологій сканування.

Практична частина секції викликала велику зацікавленість професіоналів, завершилася взаємодією діалогом російських та українських колег.

*Ірина Антоненко,
завідділом НБУВ, к. і. н.*

У роботі секції «Новітні технології використання інформаційних ресурсів» (наук. кер. — заввідділом НБУВ, к. і. н. **Т. В. Добко**, проф. Рівненського державного гуманітарного університету, к. п. н., **Г. М. Швецова-Водка**, вчений секретар — н. с. НБУВ **І. М. Архіпова**) взяло участь 45 осіб. Серед них: фахівці Державного комітету зв'язку та інформатизації України, Української академії державного управління при Президентові України, Центру інформаційних ресурсів Посольства США в Україні, Київського національного університету культури і мистецтв, бібліотек країни: Національної парламентської, НБУВ, Державної наукової медичної, Вінницької обласної наукової, Запорізького державного університету, Технологічного університету Поділля, Національного аграрного університету, Державної науково-технічної, Київського державного університету технологій і дизайну, Центральної сільськогосподарської Української академії аграрних наук, Інституту геотехнічної механіки НАН України (м. Дніпропетровськ), Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» та ін.

Слід відзначити велике зацікавлення та активність аудиторії під час роботи секції, неформальну участь у засіданні.

Було заслухано 22 доповіді, в яких ішлося про досвід використання БД, електронних ІР власної генерації і придбаних різними шляхами; проаналізовано використання різноманітних інформаційних продуктів; можливості Internet для задоволення професійних потреб бібліотекарів, формування бібліотечних фондів та задоволення інформаційних запитів користувачів, на що має бути спрямована діяльність органів НТІ та бібліотек, зростання вторинної інформації. Останнє посилює необхідність розвитку навігаторської ролі

бібліотек у пошуку інформації і перспективі доступу до ІР.

На нових технологіях інформаційного забезпечення споживачів, проблемах надлишку інформації, змінах ролей та функцій традиційних учасників інформаційних відносин зупинився заввідділом Державного комітету зв'язку й інформатизації України, к. ф.-м. н. **Є. О. Пілянкевич**.

Проблеми розвитку сфери довідково-бібліографічного обслуговування (ДБО) в сучасних умовах швидкої модифікації інформаційного оточення, різкого зростання кількості інформації й суспільної потреби в ній, важливості та складності забезпечення оперативного релевантного інформаційного пошуку узагальнила **Т. В. Добко**.

Запроваджуються новітні технології створення, обробки і пошуку інформації й розширюється спектр інформаційних послуг. У НБУВ здійснюється робота з метою вдосконалення ДБА, використання інфопродуктів, створюваних в Україні, визначаються пріоритети в політиці їх цілеспрямованого комплектування провідних світових виробників на CD-ROM і забезпечення доступу до БД в онлайновому режимі. Доповідка охарактеризувала чинники, що відбивають сучасні тенденції та напрями розвитку ДБО з огляду на інформаційну глобалізацію. На думку **Т. В. Добко**, роль бібліотек у розвитку суспільства зростатиме й надалі, якщо бібліотекарі будуть активними учасниками процесів інформатизації.

Про розвиток Internet-ресурсів державної інформації США та Web-сторінки, присвячені передвиборній кампанії 2000 р. в цій країні, розповіла директор Центру інформаційних ресурсів Посольства США в Україні, доц., к. п. н. **В. С. Пашкова**.

© Антоненко І. П., Київ, 2001

Вона надала конкретні електронні адреси й ознайомила присутніх з діапазоном використання IP та методами пошуку в Internet.

Систему БД і можливості їх використання українськими бібліотеками висвітлив менеджер цієї установи, к. т. н. **О. В. Васильєв**. Нині до послуг користувачів — БД на компакт-дисках та в он-лайнному доступі, зокрема «Dow Jones Interactive», «GALENET», «ProQuest», «Lexis'Nexis», «Stat-USA» тощо.

Головний бібліотекар НБУВ **І. А. Чабан** охарактеризувала автоматизовані інформаційні системи (АІС) на пункті запису читачів (ПЗЧ) Бібліотеки, розробка і впровадження яких в експлуатацію проводиться в рамках створення інтегрованої автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи. Пластикові читацькі квитки з використанням програмно-технічного комплексу (ПТК) оформлюються і надаються читачам з лютого 1998 р. Застосування АІС на ПЗЧ дозволяє скоротити час та підвищити оперативність запису бажаючих у Бібліотеку. ПТК автоматизує процеси введення, редагування, контролю, вилучення, зберігання, пошуку, перегляду, друку і статистичної обробки відомостей про читачів, надає платформу для багатоаспектного використання та експорту даних з БД.

Заввідділом **Т. М. Коваль**, завсектором **О. О. Маслюк**, завсектором **Л. О. Туровська** висвітлили аспекти дослідження читацького контингенту Бібліотеки, здійсненого на засадах нової технології реєстрації читачів, створення БД її читачів. Читацьку аудиторію НБУВ проаналізовано за освітою, фахом, галузями наукових інтересів, характером діяльності, віком тощо. За статистичними даними, майже половина читачів — студенти вищих навчальних закладів (43,2 %), спеціалісти з вищою освітою — 39,7 %, аспіранти — 5,6 %, фахівці гуманітарного профілю — 66,2 %. Систематичне вивчення категорій відвідувачів Бібліотеки сприяє подальшому дослідженню цільових та змістових читацьких інтересів відповідно до рівня освіти, мотивів звернення до неї: навчання, наукова робота, виробнича діяльність, самоосвіта, творча активність, дозвілля тощо. Таке вивчення допомагає коригувати комплектування фондів, вивчати та уточнювати зміст професійних ІП, удосконалювати й оптимізувати обслуговування користувачів.

Принципи створення проблемно-орієнтованих бібліотечних АРМ (ПОБ) відбилися в доповіді с. н. с. НБУВ, к. т. н. **А. С. Лозниці**. БД має відповідати таким вимогам, як: цілісність, узгодженість, відновлюваність, безпека, ефективність. Основними етапами проектування АРМ є: розробка інфологічної моделі предметної області, вибір програмних засобів для реалізації спроектованої

моделі, реалізація проекту, тестування та впровадження АРМ у дослідну експлуатацію, їх модернізація після аналізу результатів експлуатації. Реалізацію вказаних положень доповідач розглянув на прикладі ПОБ АРМ рукописних картографічних документів залу картографії НБУВ.

Пров. бібліограф Інформцентру з питань культури Національної парламентської бібліотеки України **Л. В. Ляшенко** у доповіді «Ресурси Internet для бібліотекарів» наголосила на необхідності їх вивчення з метою задоволення інформаційних запитів користувачів. Нашим вітчизняним бібліотекарям, крім матеріально-технічної бази, не вистачає теоретичних знань щодо принципів розташування інформації в мережі, зі стратегії ефективного пошуку, практичних навичок. Доповідка розкрила можливості пошуку в загальних та спеціалізованих директоріях, навела конкретні електронні адреси Web-сайтів, приклади забезпечення бібліотекарів інформацією з професійних знань. Internet, нагадала **Л. В. Ляшенко**, — ідеальне середовище для створення та розповсюдження професійно важливої інформації на основі міжбібліотечної кооперації за допомогою бібліотечнознавчих БД, професійних електронних журналів, дискусійних груп, он-лайнних навчальних курсів, інформаційних бібліотечних порталів, призначених об'єднати інформацію про діяльність бібліотек різних систем і відомств.

Інформаційне забезпечення бібліотечних працівників — надзвичайно гостре питання сьогодення. Н. с. НБУВ **С. М. Масловська** розповіла, як комплектується фонд, формуються БД бібліотечнознавчих документів, удосконалюється обслуговування у читальному залі відділу загального бібліотечнознавства НБУВ.

Н. с. НБУВ **С. В. Хоменко** проаналізувала особливості ДБА відділу обслуговування літературою гуманітарного профілю Бібліотеки. У залі створено БД, яка розкриває зміст періодичних видань, котрі надходять до нього. БД містить понад 25 тис. записів і дозволяє здійснювати пошук за автором публікації, назвою, індексом ББК, ключовими словами тощо.

Аспірантка НБУВ **І. Г. Ліханова** окреслила історіографію дослідження Національної бібліографії як інформаційного ресурсу, а пошукувач **Л. В. Лисенко** — історію та тенденції розвитку БІР з українознавства.

Нині, як вважає докторант КНУКМ, к. п. н. **Л. Г. Петрова**, актуалізувалася потреба економічного дослідження основних шляхів реформування сучасної бібліотеки, визначення теоретико-методологічних засад та науково-практичних перспектив оновлення бібліотечної діяльності, наповнення її новим змістом, виходячи з умов ринкових перетворень. Доповідка пропонує розглядати

бібліотеку як малу економічну одиницю, суб'єкт господарської діяльності, що повинен органічно вписуватися в сучасне економічне середовище. Трансформація бібліотеки у відповідь на соціально-економічні зміни — процес реальний і законний, а розширення інформаційного потенціалу, зумовлене використанням електронних мереж та економічних важелів, забезпечує книгозбірням роль необхідних суспільству інституцій.

Про можливість Internet стосовно комплектування Фонду Президентів України, структурного підрозділу НБУВ, для вивчення організації та досвіду роботи президентських бібліотек зарубіжних країн підкреслено в доповіді н. с. НБУВ Г. Г. Нежурбіді. Було наведено конкретні приклади й адреси сайтів, які акумулюють бібліографічну інформацію, відзначено оперативність і можливість отримання інформації, що збагачує фонди бібліотек і їхні ДБА.

Головний бібліограф НБУВ О. М. Василенко прочитала доповідь «Україніка в базах даних «ИНИОН РАН», де йшлося про дослідження відображення у БД «Социальные и гуманитарные науки» (1996—1998 гг.) публікацій, виданих українською мовою незалежно від місця видання; виданих на території України; публікацій про Україну та український народ, виданих іншими мовами.

«Комп'ютерний аналіз динаміки інформаційних потоків ряду ключових проблем розвитку атомної енергетики» — тема доповіді н. с. Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» Ю. О. Манжури. Представлено результати досліджень бібліографічних джерел, здійснено наукометричний аналіз накопиченої в світі щодо цього інформації. Бібліограф І кат. НБУВ О. В. Карплюк ознайомила учасників секції зі змістом повнотекстових БД сучасного законодавства України, підкресливши, що найбільш повна та зручна в користуванні БД Інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м. Київ, <http://www.liga.kiev.ua>) нараховує понад 70 тис. законодавчих та нормативних документів. Користується попитом і система інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої, нормотворчої, правозастосовної й правоосвітньої діяльності Верховної Ради України (<http://www.rada.kiev.ua>).

У доповіді засл. працівника культури України, завідділом обслуговування читачів літературою природознавчого і технічного профілю НБУВ І. В. Сірої та к. і. н., н. с. Н. Ю. Каліберди було проаналізовано забезпечення інформаційних за-

питів користувачів через систему каталогів НБУВ, використання електронних ресурсів та перспективу розвитку і застосування автоматизованих технологій пошуку документів.

Зміст друкованих та електронних каталогів найбільших бібліотек світу, важливих джерел бібліографічного пошуку, наявних у фондах НБУВ і доступних користувачам через Internet, насамперед каталогів Бібліотеки Конгресу США і Нью-Йоркської публічної бібліотеки, розкрила м. н. с. НБУВ Н. С. Дацькова. Щоб ефективно задовольняти інформаційні запити користувачів, треба всебічно вивчати переваги й особливості традиційної та електронної форм організації інформації, структуру, хронологію каталогів тощо. Інженер Інституту геотехнічної механіки НАН України (м. Дніпропетровськ) Н. В. Осіння висвітлила внесок бібліотек країни у розвиток бібліографічних ресурсів з геології й гірництва, проаналізувала систему та особливості ретроспективної бібліографії з цієї сфери.

Неопубліковані бібліографічні покажчики й списки літератури, наголосила н. с. НБУВ І. М. Архіпова, є цінним ІР. Слід систематично та централізовано доводити до відома наукової громадськості результати бібліографічної роботи, підготовлені за запитом читачів списки літератури. Це сприятиме усуненню невиправданого дублювання бібліографічної діяльності й ефективного використанню архівів довідок, виконаних у бібліотеках країни. Існує і певний досвід створення електронних архівів бібліографічних списків, поточне інформування через Internet. У нас виникла ідея підготувати та видати «Інформаційний покажчик неопублікованих бібліографічних списків літератури».

Про використання інфопродуктів Інституту наукової інформації США (Institute for Scientific Information (ISI)), яким багато років належить одне з пріоритетних місць у політиці комплектування НБУВ, доповіла н. с. Н. І. Моїсеєнко. Вона повідомила, що фонди НБУВ поповнилися новими БД ISI: «Science Citation Index with Abstracts», «Journal Citation Reports», «Art & Humanities Citation Index», що мають свої особливості й здатні задовольняти різноманітні ІП користувачів.

*Тетяна Добко,
завідділом ДБО НБУВ,
к. і. н.*